

Yttrande gällande - Remittering av Socialstyrelsens författningsförslag i rapporten Öppna insatser utan samtycke

Idag har socialtjänsten rätt att bevilja öppna insatser till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke. Socialstyrelsen föreslår en ändring av lagstiftningen så att bestämmelsen även ska innefatta barn mellan 12-15 år. Leksands kommun är remissinstans till förslaget.

Leksands kommun ansluter sig till de 72 % av kommunerna som uttrycker att de ser risker med Socialstyrelsens förslag. Att bevilja insatser till ett barn utan vårdnadshavares samtycke är generellt problematiskt, vilket också framkommer i Socialstyrelsens utredning. Barnet är oftast i beroendeställning till sina vårdnadshavare och att ett barn ska emotta insatser så som öppenvård eller kontaktperson/kontaktfamilj utan att vårdnadshavarna samtycker till det riskerar att orsaka större skada än nytta för barnet främst utifrån följande aspekter: Barnet försätts i en lojalitetskonflikt med sina vårdnadshavare, barnet blir familjens problembärare, d.v.s. man lägger ansvaret på förändring i familjen på barnet, barnets situation kan förvärras genom att barnet genomgår en förändringsprocess som inte vårdnadshavarna/omsorgsgivarna är med på. Det kan också vara mycket svårt att praktiskt verkställa dessa insatser. Det kan dock finnas några situationer som en sådan lagstiftning skulle kunna vara tillämplig, men vi föreslår att man bör göra ett tillägg i paragrafen som tydligt beskriver att man behöver göra en särskild lämplighetsprövning innan man beslutar om insatser till barn under 15 år utan vårdnadshavares samtycke.

Det går att utläsa i utredningen att både kommuner och barnrättsorganisationer beskriver att en fördel är att kunna bevilja insatser till barn där en vårdnadshavare samtycker men det saknas samtycke från den andra vårdnadshavaren, som kanske inte heller är kontaktbar. Det finns redan en sådan bestämmelse i 6 Kap 13a§ FB, som ger socialtjänsten möjlighet att bevilja insatser när endast en vårdnadshavare samtycker, i ett särskilt beslut som kan överklagas. Vår erfarenhet är att även dessa beslut är svåra att verkställa, om det finns en kontakt mellan barnet och vårdnadshavaren som inte samtycker till insats. Vi anser att utbildningsinsatser behöver göras kring hur kommunerna ska tillämpa denna paragraf för att den ska uppfylla sitt syfte.

Socialstyrelsen föreslår inte någon åldersändring angående barnets processrätt, vilket ter sig märkligt, att barnet ska ha en uttalad rätt till insatser utan vårdnadshavares samtycke från och med 12 års ålder, men inte någon rätt att driva frågorna, och således inte någon rätt till att överklaga beslut.

Utredningen belyser även frågeställning om förändringar i 22 § LVU, som idag handlar om förebyggande insatser till barn och unga som kan bli föremål för åtgärder enligt 3 § LVU. Förslaget som man behandlar är rätten att socialtjänsten även får besluta om insatser till barn och unga som kan bli föremål för 2 § LVU om inte förhållanden i hemmet ändras. Socialstyrelsen har själva konstaterat att denna bestämmelse skulle bli problematisk och föreslår inte någon sådan ändring. Denna bedömning står vi bakom.

Syftet med Socialstyrelsens utredning och förslag till ändringen i lagstiftningen torde vara att stärka skyddet för barn som är i behov av åtgärder från socialtjänsten som inte vårdnadshavarna samtycker till, men där inte vård enligt 2 eller 3 §§ LVU är tillämpligt. Det så kallade glappet mellan frivillighet och tvång. Både den norska och den danska lagstiftningen tar sikte på att ge barnet stöd genom insatser till vårdnadshavare och i både Norge och Danmark är det möjligt att ge öppna insatser till vårdnadshavare utan deras samtycke. Det torde vara det som är den framkomliga vägen för att skapa förändring i dessa situationer utan att överlämna ansvaret till barnet, vilket riskerar att ske om man beslutar om tvångsinsatser mot barnet snarare än mot de vuxna. Det är inte ansvarsfullt att besluten ska leda till att barnet ska bära hela familjens symtom. Därför är det rimligt att utreda om vi bör gå i samma spår som våra grannländer och göra en förändring i 22 § LVU, men där de tvingande insatserna ska riktas mot vårdnadshavarna istället för mot barnet, som förebyggande åtgärd för att förhindra ett tvångsomhändertagande enligt 2 § LVU.

Sammanfattningsvis tycker vi att de viktigaste åtgärderna för att stötta barn i situationer där vårdnadshavarna inte samtycker till åtgärder men vård med stöd av LVU inte är tillämpligt borde vara följande:

- En utökning av socialtjänstens möjlighet till uppföljning enligt 11 Kap 4a och 4b §§ SoL från 2 månader till 6 månader.
- En utbildningsinsats kring 6 kap 13a § FB som ger möjlighet att bevilja insatser mot en vårdnadshavares samtycke.
- En ändring i 22 § LVU där möjligheten ges att utan samtycke ge öppna insatser till vårdnadshavare till barn som riskerar att omhändertas enligt 2 § LVU bör utredas.
- Om en ändring av socialtjänstlagen ska ske så att insatser utan vårdnadshavares samtycke ska kunna ges till barn mellan 12-15 år ska det tydliggöras att en särskild lämplighetsprövning måste göras, för att belysa att detta inte bör ske slentrianmässigt.

Individnämnden

§ 219

Dnr 2021/13

Remiss - Socialstyrelsens författningsförslag i rapporten Öppna insatser utan samtycke

Beskrivning av ärendet

Socialstyrelsen fick i regleringsbrev för 2018 uppdrag att redogöra för kunskapsläget om öppna insatser utan samtycke till barn och unga respektive till vårdnadshavare. I uppdraget ingår att bedöma om det som framkommer kan motivera en lagändring inom området. I uppdraget ingår också att analysera i vilka situationer som öppna insatser utan samtycke skulle kunna vara berättigade, vilka konkreta insatser som kan vara relevanta, hur de ska genomföras utan samtycke och vilka resultat som kan förväntas.

Vidare måste grundläggande autonomifrågor och tänkbara risker beaktas. Den 14 november 2019 beslutade regeringen om ändring av uppdraget och Socialstyrelsen fick då även i uppdrag att lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till stöd och skydd för barn och unga kan öka så att insatserna kan ges i fler fall och fler situationer. Socialstyrelsen ska analysera och se över behovet av författningsändringar. Oavsett ställningstagande ska förslag till författningsändringar i samtliga delar som uppdraget omfattar lämnas.

Leksands kommun är remissinstans till förslaget.

Yttrandet i sin helhet finns i bilaga 1.

Beslutsunderlag

Remiss - Socialstyrelsens författningsförslag i rapporten Öppna insatser utan samtycke

Tjänsteutlåtande, daterat 2021-12-07

Yttrande, daterat 2021-12-08 (bilaga 1)

Individnämndens beslut

På de skäl som angetts av socialtjänsten beslutar individnämnden att

1. Anta förvaltningens yttrande såsom individnämndens och översända det till Socialdepartementet. (bilaga 1)

Individnämnden

Beslutet skickas till
Socialdepartementet
Socialchef, Ulrika Gärdback
Avdelningschef, Katja Vestling